

ПАВЕЛ КРЕЙЧИ

ТОПОНИМНИ КОМПОНЕНТИ В НОМИНАЛНИТЕ КОЛОКАЦИИ

ВЪВ ФРАЗЕОЛОГИЯТА НА БЪЛГАРСКИ, СЪРБОХЪРВАТСКИ И ЧЕШКИ ЕЗИК¹

Toponymic Components in Nominal Collocations in Phraseology of Bulgarian, Serbo-Croatian and Czech Languages

Резюме: Текстът представя собствените имена, по-точно топонимите в ролята на компоненти на фразеологични единици в български, сърбохърватски и чешки език. Топонимите не са най-често срещаните оними във фразеологичните единици, може би и затова остават малко настрана от изследователския интерес (в сравнение например с антропонимите). Фразеологизмите с топонимен компонент, които събрахме от фразеологичните речници на горепосочените езици, от формална гледна точка са сравнения, синтагми (колокации) и (поли)пропозиции. В центъра на вниманието ни в тази статия бяха номиналните колокации и класификацията им. От гледна точка на синтактичната структура събраните фразеологизми са разделени на шест групи. Най-много примери има в групите със синтактичната структура Adj + TOP (напр.: бълг. *тъмна Индия*) и Subst + prep + TOP (напр.: сч. *ујак из Америке*).

Ключови думи: българска фразеология, сръбска/хърватска фразеология, чешка фразеология, съпоставителна фразеология, топоними във фразеология

Abstract: The text presents the onyms, as well as the toponyms like components in Bulgarian, Serbo-Croatian and Czech phrasemes. The toponyms are not the most common onyms in the phraseological units, perhaps that is why they remain a bit on the side of research interest (compared to anthroponyms, for example). The phraseological units with a toponymic component, which we collected from the phraseological dictionaries of the above-mentioned languages from a formal point of view are comparisons, syntagms (collocations) and (poly)sentences. Our focus in this article was on nominal collocations and their classification. From the point of view of the syntactic structure, we divided the collected phrasemes into six groups. We collected most examples in groups with syntactic structure Adj + TOP (f.e.: Bulg. *tamna Indiya*) and Subst + prep + TOP (f.e.: S-Cr. *ujak iz Amerike*).

Keywords: Bulgarian phraseology, Serbian/Croatian phraseology, Czech phraseology, contrastive phraseology, toponyms in phraseology

¹ Текстът възникна като част от работата по проект MUNI/A/1348/2020 Teoreticko-aplikační a lexikografická podpora překladu ve slovanských jazycích.

Отделните автосемантични компоненти на идиомите и фразеологизмите стандартно по произход са апелативи. Но съществуват и такива фразеологизми, в чиято структура се среща някакво собствено име. Фразеологизмите с проприален (онимичен) компонент представляват специфична фразеологична подсистема и според типа онимичен компонент можем да ги разделим на няколко фразеологични микросистеми (Dobříková 2006: 1041). Основното значение на онимичния компонент за фразеологичната единица е обобщено от М. Добрикова по следния начин: Ако компонент на фразеологизъм е собствено име, неговото присъствие се усеща преди всичко като конкретизиращ елемент, за да се подчертаят индивидуалните и семантични особености на фразеологичната единица като цяло. Това твърдение се прилага също така, ако собственото име в процеса на фразеологизация губи онимичните знаци, както и в случаите, когато като собствено име служи лексикална единица, която е имала характер на апелатив преди включването ѝ във фразеологизма (пак там: 1046). Във втората част на своето изявление авторката засяга едно важно свойство на апелативите и проприите – а именно, че между двете категории съществителни има взаимна приемственост, която е общовалидна и известна като процес на апелативизиране на проприите, съответно процес на проприализация или онимизация на апелативите. Тези процеси не избягват и сферата на фразеологията. Според Рудолф Шрамек процесът на депроприализация при транспозицията на проприи във фразеологизми е специфичен – въпреки че има силно ограничаване на значението, дори елиминиране на проприална семантика, този „специален вид депроприализация на проприите“ не води до апелативизация от типа *Švejk > švejk, Don Juan > donchuán*“ (Šrámek 2003: 65). Проприумът във фразеологизма „губи това, което е значимо за него – връзката между проприалния обект (лице, място, продукт...) и ,неговото‘ собствено име“ (пак там).

Гореспоменатата авторка Мария Добрикова се посвещава на задълбочено изследване на проприалния слой във фразеологията на езиците, които са обект и на нашия научен интерес (монография *Vlastné meno ako komponent slovenských a bulharských frazém*, 2008, 2014), по темата трябва да споменем и изследванията на Доминик Рагуж (Raguž 1979), Йозеф Млачек (Mlacek 1981), Йосип Матешич (Matešić 1992/1993), Катарина Хабовщякова (Habovštiaková 1994), Неда Пинтарич (Pintarić 1997), Рудолф Шрамек (Šrámek 2003), Ивор Рипка (Ripka 2003), Юрай Гловня (Glovňa 2003), Ружена Жилова (Žilová 2003), М. Добрикова (Dobříková 2002, 2005, 2006, 2007, 2017), Димитрина Михайлова (Mihaylova 2008), Наташа Якоп (Jakop 2014), Ерика Кържишник (Kržišnik 2018) и много други. Редица изследователи се насочват към конкретна онимична сфера,

отговаряща на фразеологична микросистема. Най-често това е сферата на антропонимите,² в много по-малка степен на топонимите.³ Най-вероятно това е причинено от факта, че антропонимите (а от тях най-вече личните имена, имената на жители и етнонимите) са по-често срещани във фразеологията от топонимите. Българската лингвистка Марияна Витанова посочва относно честотата на срещане на фразеологизми с топонимен компонент: „Група фразеологизмов и паремий с компонентом-топонимом в количественном отношении невелика. Большинство их носит разговорный и диалектный характер“ (Vitanova 2013: 206). Общо фразеологизмите с топонимен компонент представляват около 2 % от фразеологията (Kuchesheva 2008: 81, цит. по Ignatovich 2012: 3), в рамките на фразеологизмите с онимичен компонент топонимите фразеологизми са приблизително една трета (Е. Кържишник въз основа на материал от словенски посочва дял 34,8 % – Kržišnik 2018: 29).

Изследванията и анализите на топонимния материал на езиците, които наблюдаваме, все още не са получили необходимото внимание. В допълнение към скромния ни принос (Krejčí 2015, 2017a, 2017b, 2018, 2019) в тази област работи най-вече Карел Кучера (Kučera 1974 – върху чешки езиков материал), Егон Фекете (Fekete 1996⁴ – върху сърбохърватски езиков материал), Маринела Вълчанова (Valchanova 2001 – сравнителен аспект върху славянски езиков материал), Ивана Видович Болт и Йоанна Шершунович (Vidović Bolt, Szerszunowicz 2008 – сравнителен аспект върху хърватски езиков материал с полски семантични еквиваленти), Мира Менац-Михалич (Menac-Mihalić 2010 – диалектен аспект върху хърватски езиков материал) и Ана Васунг (Vasung 2012 – сравнителен аспект върху хърватски и български езиков материал), цитираната по-горе Марияна Витанова (Vitanova 2013 – диалектен аспект върху български езиков материал) и отчасти македонката Радица Никодиновска (Nikodinovska 2018 – сравнителен аспект върху македонски и италиански езиков материал).

За топонимни компоненти в настоящото изследване смятаме тези, които назовават някакъв земен географски обект (виж дефиницията на топонимите у Плескалова – Pleskalová 2017b). Космонимите и астронимите съгласно посочената дефиниция няма да бъдат обект на нашия научен интерес.

² Напр. Мария Добрикова (Dobříková 2001) или Мира Менац-Михалич (Menac-Mihalić 2003/04).

³ Редица автори на фразеологични трудове в названията обещаваат и анализ на фразеологизми със зоонимен компонент, но почти винаги става дума за изследване на зооапелативи като фразеологични компоненти, а не на зооними. Фитонимите са много рядко предмет на отделни изследвания – виж напр. *Strom života* при Добрикова (Dobříková 2017).

⁴ Статията е представена още на VII югославска ономастична конференция в Прищина през 1987 (Fekete 1996: 23).

Топонимите представляват една от двете до три основни абионимни групи (заедно с космонимите и хрематонимите – виж напр. Čechová et al. 2011: 69–70 или Pleskalová 2017a, съответно само с хрематоними – виж напр. Čermák 2010: 277). Обикновено те са едно- или многоденотатни. Понякога опростено се посочват като една от трите главни онимични групи (заедно с антропонимите и хрематонимите – напр. Filipes, Čermák 1985: 93–94 или Čechová et al. 2011: 68–69). Те са предмет на интерес на лингвистичната дисциплина ономастика, по-точно на нейната поддисциплина топономастика. Проприите сигнализират „jedinečnost označované skutečnosti“ (MČ2 1986: 47), не означават клас предмети, както при апелативите, но те са „individuální názvy referenčně spjaté jen s jedním objektem“ (пак там). Те представляват „слово, словосочетание или предложение, которое служит для выделения именуемого им объекта из ряда подобных, индивидуализируя и идентифицируя данный объект“ (Superanskaya 1973: 366). За разлика от общите имена (апелативите) те нямат лексикално значение, не са обобщение на определени семи, чийто сбор изразява някакво конкретно понятие. Те имат специфично проприално значение, което „se od apelativ odlišuje především nepřítomností významu věcněpojmového a vazbou na jednotlivinu“ (Šrámek 2017, сравни и Muryasov 2013: 753). Проприалността като основна категория на проприите се манифестира със специфичен тип функционалност, която се отличава от функцията на апелативите (пак там). За разлика от функцията на апелативите, която е назоваване (номинализация) на определен вид въз основа на отчитане на определени общи характеристики (от описание на еднакви отделни същности се стига до обобщение), функцията на проприите (онимична функция) е 1) номинализираща, идентифицираща и индивидуализираща и 2) различителна или диференцираща, и двете в рамките на един вид (от общото с еднакви общи знаци се отделя отделната същност) (Knappová 2017; също и Vatov 1998: 240–241). Според характера на онимичната функция и специфициращия онимичен признак могат да се съставят различни групи онимични обекти, които служат като основа за класифицирането на проприите (Šrámek 2017): оними, използвани за индивидуализация на лица (антропоними), оними, използвани за животни (зооними), растения (фитоними), човешки произведения (хрематоними), но и космически тела (космоними), ветрове (вентоними, анемоними)⁵ и др. В. Вџтов разграничава – освен горепосочените шест групи и седмата топонимна – още група на хрононимите (наименования на исторически епохи), навионими (наименования на плавателни съдове) и ергоними (наименования на

⁵ Първият термин е у В. Вџтов (Vatov 1998), другият е у М. Шчепанович (Ščepanović 1997).

институции, организации и др. под.)⁶ (Vatov 1998: 244n.). Н. Ковачев смята за главни групи в ономастиката топонимите, антропонимите, теонимите (имена на митологични същества), зоонимите, космонимите, вентонимите, навионимите, хрематонимите и хрононимите (в този ред) – изненадващо липсва сферата на фитонимите (Kovachev 1987: 18).

Фразеологизмите с топонимен компонент (топокомпонент), които събрахме от фразеологичните речници на български, сърбохърватски (т.е. хърватски и сръбски) и чешки език, от формална гледна точка са сравнения, синтагми (колокации) и (поли)пропозиции. С огледа на характера на компонентите на наблюдаваните от нас фразеологични единици не може да се очаква съществуването на т.нар. субфразеологизми с топоним (компонентите на фразеологизмите са изцяло от автосемантичен характер), нито т.нар. еднословни фразеологизми с такава форма, каквото е разбирането на Ф. Мико (Miko et al. 1989: 25n.; виж също FrazTerm 1995: 68). В настоящия текст ще се насочим към тези единици, които по формата си са колокации, и специално номинални колокации.

С форма на колкокация от неглаголен тип в нашия материал регистрирахме 12 български, 8 сърбохърватски и 9 чешки фразеологизма. От гледна точка на синтактичната структура можем да ги разделим на шест групи:

1. Синтактична структура на минимален фразеологизъм (prep + TOP)
2. Синтактична структура фразеологизъм = топоним от няколко думи (TOP[Adj + Subst])
3. Синтактична структура с топонимен бинoмиал (TOP + conj + TOP, съотв. prep + TOP + prep + TOP)
4. Синтактична структура Adj + TOP
5. Синтактична структура Subst + TOP
6. Синтактична структура Subst + prep + TOP

1. Синтактична структура на минимален фразеологизъм (prep + TOP)

Т. нар. минимални фразеологизми се отличават с наличието на един единствен автосемантичен компонент, с който е свързана някаква синсемантична дума. В нашия езиков материал с тази структура са два български фразеологизма: *в Диарбекир а на Франкфурт на Майн*. Фразеологичното значение и на двете единици „много далече“ е

⁶ У Чехова и колектив (Čechová et al. 2011: 70) ергонимите са част от хрематонимите.

синонимно. Самият топоним във втория фразеологизъм е многословен (със сложен състав), схематично неговата структура може да се изрази по следния начин: TOP[Subst + prep + Subst]. В чешки език намираме аналогичен фразеологизъм – *v Prčicích*, въпреки че и при него регистрираме различно схващане на фразеологичната единица по принцип – докато в концепцията на чешката фразеология фразеологизмът може да съдържа и компоненти, които не са минали през семантична трансформация, в българската фразеологична школа това не е така. SČFI посочва предложната конструкция *v Prčicích* като част от глаголният фразеологизъм *bejt v Prčicích* (SČFI-VS: 613) – на значението на аналогичните български фразеологизми отговаря неговото първо речниково значение „неприятно, неудобно (и неясно, неопределено) съм далече.“ (пак там). Неналичието на минимални фразеологизми от типа prep + TOP в чешките, хърватските и сръбските фразеологични речници до голяма степен е свързано и с различното възприемане на това що е фразеологизъм в тези езици в сравнение с българската фразеологична школа.

2. Синтактична структура фразеологизъм = топоним с няколко думи (TOP[Adj + Subst])

Тази група също съдържа само две единици – чешкият фразеологизъм-квазиойконим *Zlámaná Lhota* и българският фразеологизъм-ороним *Тарпейска скала*. Специфичен за тях е фактът, че като фразеологизми функционират самите топоними, което е възможно благодарение на тяхната съставна (т.е. състояща се от повече от една дума) структура. Следователно тук не става въпрос за наличие на топонимен компонент във фразеологизъм, а за идентифициране на топоним с фразеологизъм.

3. Синтактична структура с топонимен биномиал (TOP + conj + TOP, съотв. prep + TOP + prep + TOP)

Тази структура дава възможност във фразеологизма един до друг и равностойно да функционират два топонима. В нашия материал тази структура се среща в два варианта. Първият подтип, структурата TOP + conj + TOP, е представен само с един фразеологизъм, който обаче е от интернационален характер и не е изненада, че присъства във всички анализирани от нас речници. Става въпрос за библейския фразеологизъм *Содом и Гомор*, сх. *Sodoma i Gomora*/Содома и Гомора, чеш. *Sodoma (a) Gomora*. Само чешката версия допуска елипса на съюза и създаване на алтернативна структура TOP + TOP. Този структурен подтип няма никакъв друг репрезентант (в речниците не е посочен никакъв друг аналогичен фразеологизъм). Неговата форма до значителна степен е

предопределена от самата библейска случка, т.е. от екстралингвистичен фактор. Биномиалната структура Subst (+ conj) + Subst обаче изобщо не е рядко срещана във фразеологията – като примери можем да посочим на български *именти и капели; гръм и мълния*, на чешки *rub a líc; kost a kůže; nebe a dudy* и др. под. Вторият подтип представлява prep + TOP + prep + TOP и е представен от две единици – българската *от Япония до Патагония* и чешката *od Šumavu k Tatrám*. Аналогично на типа prep + TOP и тук можем да говорим за семантична синонимия на двете единици. Като че ли структурата и в двата случая предопределя фразеологичното значение – или можем да интерпретираме примерите и така, че определено значение (тук – определяне на някаква характеристика) изисква определена конкретна структура.

4. Синтактична структура Adj + TOP

Става въпрос за типична номинална структура, която е много често срещана във фразеологията. Главно съществително в нашите фразеологизми е топоним. Топонимите са хороними (Bosna, Бачка, България, Аркадия, Индия), в по-малка степен ойконими (Babylon, Praha, Pariz) и хидроними (Vltava, Дрина). Сръбската, съотв. хърватската колокация *mirna Bosna/Bačka* съдържа още частицата *ra* или *i*, т. е. можем да модифицираме примарната структура във формата part + Adj + TOP. Специален случай е чешкият фразеологизъм *křtěný Vltavou* (със словореден вариант *Vltavou křtěný*), който отговаря на горепосочената структура, но от синтактична гледна точка не става дума за номинална фраза, а за вербална елипса на спомагателния глагол. Формулата на адекватно-субстантивната структура може да бъде представена под формата Adj + TOP^{Instr}, като топонимният компонент тук за разлика от предишните колокации е синтактично зависим член. Този фразеологизъм е единственият в тази група, който има антропоцентричен характер. Примери за горепосочената структура: бълг. *блажена Аркадия; свободна България; тъмна Индия; сх. mali Pariz; u/na мирна Бачка; крива Дрина*; чеш. *hotový/učinný/úplný Babylon; stověžatá Praha; stříbropěnná Vltava*.

5. Синтактична структура Subst + TOP

Тази структура се среща само при един фразеологизъм, а именно чешкият *syn Izraele*. Топонимният компонент в посочената колокация е синтактично зависим/обусловен член. Целият фразеологизъм има антропоцентричен характер.

6. Синтактична структура Subst + prep + TOP

Последната структура в нашия езиков материал е следната – топонимният компонент е част от предложна конструкция и цялата тази конструкция представлява атрибут на съществителното (апелатив или проприум), което представлява някакво лице. От това логично произтича, че всички фразеологизми от тази група имат антропоцентричен характер. В тази група има фразеологизми от всички изследвани езици. Апелативните компоненти изразяват най-вече роднински отношения (ујак/ујак „чичо“, снаха, балдъза), в един случай социална позиция (принцеса). Единствено фразеологизмът *снаха ми Гюрга от Бутроинци* съдържа антропонимен компонент, развит като синтагма с атрибут (и допълнен на български с obligatorно местоимение под формата на дателен падеж за притежание *ми*). Във всичките примери топонимният компонент е съпроводен от местен предлог (*от, из/из, з*). Примери: бълг. *Койчо от Беренде; балдъза ми от Кестрич*; сч. *ујак из Америке/ujak iz Amerike*; чеш. *princezna z Nemanic*.

Собствените имена често стават компоненти на фразеологичните единици. При онимите във фразеологията по-често се срещат антропоними, отколкото топоними. Фразеологизмите с топонимен компонент, които екцерпиряхме от фразеологичните речници на български, сърбохърватски (т.е. хърватски и сръбски) и чешки език, от формална гледна точка са сравнения, синтагми (колокации) и (поли)пропозиции. В центъра на вниманието ни в тази статия са номинални колокации и тяхната класификация. От гледна точка на синтактичната структура събраните фразеологизми са разделени на шест групи. Най-много примери от всички изследвани езици спадат към групата със синтактичната структура Adj + TOP (напр.: бълг. *тъмна Индия*) и Subst + prep + TOP (напр.: сч. *ујак из Америке*). Може би е добре да се посочи, че много от посочените фразеологизми категорично не са в активния речников запас на съвременния българин, сърбин, хърватин или чех.

Литература:

- Čechová et al. 2011: Čechová, M., Dokulil, M., Hlavsa, Z., Hrbáček, J., Hrušková, Z. *Čeština – řeč a jazyk*. 3., rozšířené a upravené vydání. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, a. s., 2011.
- Čermák 2010: Čermák, F. *Lexikon a sémantika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010.
- Dobříková 2001: Dobříková, M. *Antroponymá v slovenskej a bulharskej frazeológii*. – In: *K aktuálnym otázkam frazeológie*. Materiály z konferencie Intersemiotický aspekt frazeológie

konanej v Nitre dňa 7.–8. decembra 1999. Zostavili Ema Krošláková a Ľubomír Kralčák. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2001, 88–97.

Dobříková 2002: Dobříková, M. Vlastné mená v bulharskej a slovenskej paremiologickej frazeológii. – In: *Studia Balcanica Bohemo-Slovaca V*. Ed. Ivan Dorovský. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 230–236.

Dobříková 2005: Dobrikova, M. Sobstvenoto ime vav frazeologiyata. Konkretizatsiya versus individualizatsiya. – In: *Yubileen slavistischen sbornik*. Sastaviteli: Marinela Valchanova, Mihaela Kuzmova i Miglena Mihaylova. Blagoevgrad: Yugozapaden universitet „Neofit Rilski“, Filologicheski fakultet, 2005, 164–171. [Добрикова, М. Собственото име във фразеологията. Конкретизация versus индивидуализация. – В: *Юбилеен славистичен сборник*. Съставители: Маринела Вълчанова, Михаела Кузмова и Миглена Михайлова. Благоевград: Югозападен университет „Неофит Рилски“, Филологически факултет, 2005, 164–171.]

Dobříková 2006: Dobříková, M. Apelatívna a propriálna lexika vo frazeológii. – In: *Studia Balcanica Bohemo-Slovaca VI, svazek 2*. K vydání připravili Pavel Boček, Ladislav Hladký, Pavel Krejčí, Petr Stehlík a Václav Štěpánek. Red. Václav Štěpánek. Brno: Ústav slavistiky FF MU; Historický ústav AV ČR; Matice moravská, 2006, 1041–1047.

Dobříková 2007: Dobříková, M. Pragmatické aspekty fungovania vlastných mien vo frazeológii. – In: *Slavenska frazeologija i pragmatika*. Ur. Željka Fink Arsovski i Anita Hrnjak. Zagreb: Knjigra, 2007, 75–79.

Dobříková 2008: Dobříková, M. *Vlastné meno ako komponent slovenských a bulharských frazém (na pozadí asymetrie frazeologických koncepcii)*. Bratislava: ASTOR Slovakia, 2008.

Dobříková 2014: Dobříková, M. *Vlastné meno ako komponent slovenských a bulharských frazém*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2014.

Dobříková 2017: Dobříková, M. Takovy strom ctyti mame, w gehož stjnu spočjwame. – In: *Život mora biti djelo duha*. Zbornik posvećen prof. dr. sc. Dubravki Sesar. Ur. Zrinka Kovačević i Ivana Vidović Bolt. Zagreb: Disput, 2017, 103–110.

Fekete 1996: Fekete, E. Toponimski elementi u srpskohrvatskim frazeološkim sekvencama. – *Onomatološki prilozi*, 12 (1996), 23–30.

Filipec, Čermák 1985: Filipec, J., Čermák, F. *Česká lexikologie*. Praha: Academia, 1985.

FrazTerm 1995: Mlacek, J., Ďurčo, P. et al. *Frazeologická terminológia*. Bratislava: Stimul, 1995.

FRBE I: Nicheva, K., Spasova-Mihaylova, S., Cholakova, K. *Frazeologichen rechnik na bulgarskiya ezik. Tom I. A–N*. Sofiya: Izdatelstvo na BAN, 1974. [Ничева, К., Спасова-

Михайлова, С., Чолакова, К. *Фразеологичен речник на българския език. Том I. А–Н*. София: Издателство на БАН, 1974.]

FRBE II: Nicheva, K., Spasova-Mihaylova, S., Cholakova, K. *Frazeologichen rechnik na bulgarskiya ezik. Tom II. O–Ya*. Sofiya: Izdatelstvo na BAN, 1975. [Ничева, К., Спасова-Михайлова, С., Чолакова, К. *Фразеологичен речник на българския език. Том II. О–Я*. София: Издателство на БАН, 1975.]

FRBE02: Nicheva, M. *Frazeologichen rechnik na bulgarskiya ezik*. Plovdiv: Izdatelstvo „Hermes“, 2002. [Ничева, М. *Фразеологичен речник на българския език*. Пловдив: Издателство „Хермес“, 2002.]

FRBE14: Banova, M., Dimova, S. *Frazeologichen rechnik na bulgarskiya ezik A–Ya*. Sofiya: Izdatelstvo „Ban Mar“, 2014. [Банова, М., Димова, С. *Фразеологичен речник на българския език А–Я*. София: Издателство „Бан Мар“, 2014.]

FRHSJ: Matešić, J. *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*. Zagreb: IRO Školska knjiga, 1982.

FRSJ: Otašević, Đ. *Frazeološki rečnik srpskog jezika*. Novi Sad: IK Prometej, 2012.

Glovňa 2003: Glovňa, J. Kvázipropriá v slovenských parémiách. – In: *Vlastné meno v komunikácii*. 15. slovenská onomastická konferencia Bratislava 6.–7. septembra 2002. Zostavili Pavol Žigo a Milan Majtán. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV; Filozofická fakulta Univerzity Komenského; Veda, vydavateľstvo SAV, 2003, 245–250.

Habovštiaková 1994: Habovštiaková, K. Vlastné mená v pranostikách. – In: *Jazyková a mimojazyková stránka vlastných mien*. 11. slovenská onomastická konferencia. Nitra 19.–20. mája 1994. Ed. Ema Krošláková. Bratislava – Nitra: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV; Vysoká škola pedagogická, 1994, 65–68.

HFR: Menac, A., Fink Arsovski, Ž., Venturin, R. *Hrvatski frazeološki rječnik*. Zagreb: Naklada Ljevak, 2014.

Ignatovich 2012: Ignatovich, Ya. P. Frazeologicheskie edinitsy s komponentom-imenem sobstvennym v angliyskom yazyke. – In: *Studencheskiy nauchnyy forum – 2012*. IV mezhdunarodnaya studencheskaya nauchnaya konferentsiya, 1–17 [date of entering 28.11.2018]. <<https://scienceforum.ru/2012/article/2012001088>>. [Игнатович, Я. П. Фразеологические единицы с компонентом-именем собственным в английском языке. – В: *Студенческий научный форум – 2012*. IV международная студенческая научная конференция, 1–17 [date of entering 28.11.2018]. <<https://scienceforum.ru/2012/article/2012001088>>.]

ISJ: Milenković, T. *Idiomi u srpskom jeziku*. Aleksinac: Atelje-63, 2006.

Jakop 2014: Jakop, N. Dileme ob apelativizaciji pri frazemih z lastnim imenom: kulturološki vidik. – In: *Phraseologie und Kultur = Phraseology and Culture*. Ur. Vida Jesenšek in Dmitriy Dobrovolskiy. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, 2014, 207–216.

Knappová 2017: Knappová, M. Onymická funkce. – In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.). Brno: Masarykova univerzita, 2017 [date of entering 26.08.2018]. <https://www.czechency.org/slovník/ONYMICKÁ_FUNKCE>.

Kovachev 1987: Kovachev, N. *Bulgarska onomastika. Nauka za sobstvenite imena*. Sofiya: Darzhavno izdatelstvo „Nauka i izkustvo“, 1987. [Ковачев, Н. *Българска ономастика. Наука за собствените имена*. София: Държавно издателство „Наука и изкуство“, 1987.]
Krejčí 2015: Krejčí, P. Toponimni komponenti v bulgarskata i srbskata frazeologiya. – In: *Paisievi cheteniya. Slavistika, Plovdiv, 29–31 oktombri 2015*. Nauchni trudove, tom 53, kn. 1, sb. V, 2015 – Filologiya. Sastav. Zhorzheta Cholakova i kol. Plovdiv: Universitetsko izdatelstvo „Paisiy Hilendarski“, 2015, 70–79. [Крейчи, П. Топонимни компоненти в българската и сръбската фразеология. – В: *Паисиеви четения. Славистика, Пловдив, 29–31 октомври 2015*. Научни трудове, том 53, кн. 1, сб. V, 2015 – Филология. Състав. Жоржета Чолакова и кол. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2015, 70–79.]

Krejčí 2017a: Krejčí, P. Bulgarski i cheshki frazeologizmi s toponimni komponenti ot frazeosemantichno pole „prostranstvo, razstoyanie“. – In: *Bulgaristichni cheteniya – Seged 2017*. Mezhdunarodna nauchna konferentsiya, Seged, Ungariya, 8–9 yuni 2017 g. Szerkesztők: Balázs L. Gábor, Farkas Baráthi Mónika, Majoros Henrietta. Szeged: JATEPress, Szegedi Tudományegyetem, 2017, 185–191. [Крейчи, П. Български и чешки фразеологизми с топонимни компоненти от фразеосемантично поле „пространство, разстояние“. – В: *Българистични четения – Сегед 2017*. Международна научна конференция, Сегед, Унгарија, 8–9 јуни 2017 г. Szerkesztők: Balázs L. Gábor, Farkas Baráthi Mónika, Majoros Henrietta. Szeged: JATEPress, Szegedi Tudományegyetem, 2017, 185–191.]

Krejčí 2017b: Krejčí, P. Toponymické komponenty s příznakem kritiky, posměchu, ironie v české, srbské a bulharské frazeologii. – *Slavistika*, sv. 1–2/XXI (2017), 169–175.

Krejčí 2018: Krejčí, P. Regionalni i lokalni toponimi u srpskoj, hrvatskoj, bugarskoj i češkoj frazeologiji. – *Južnoslovenski filolog*, sv. 2/LXXIV (2018), 185–198.

- Krejčí 2019: Krejčí, P. Kocourkovská fikce v českém prostředí. – In: *Percepcia nadprirodzena vo frazeológii; SLAVOFRAZ 2019*. Red. Mária Dobríková. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2019, 204–208.
- Kržišnik 2018: Kržišnik, E. Lastnoimenskost v slovenski frazeologiji. – In: *Iminjata i frazeologijata; SLAVOFRAZ 2017*. Ur. Katerina Veljanovska i Biljana Mirčevska-Boševa. Skopje: Filološki fakultet „Blaže Koneski“, 2018, 25–36. [Kržišnik, E. Lastnoimenskost v slovenski frazeologiji. – В: *Имињата и фразеологијата; СЛАВОФРАЗ 2017*. Ур. Катерина Велјановска и Биљана Мирчевска-Бошева. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“, 2018, 25–36.]
- Kučera 1974: Kučera, K. S ženou na pouť do Kyjova. – *Naše řeč*, 3/27 (1974), 139–142 [date of entering 11.07.2019]. <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5772>>.
- Kuchesheva 2008: Kuchesheva, I. L. Leksiko-semanticheskiy analiz imen sobstvennyh v sostave angliyskih i russkih frazeologicheskikh edinit: lingvokul'turologicheskii podhod. – *Inostrannye yazyki v shkole*, vol. 5 (2008), 81–84. [Кучешева, И. Л. Лексико-семантический анализ имен собственных в составе английских и русских фразеологических единиц: лингвокультурологический подход. – *Иностранные языки в школе*, № 5 (2008), 81–84.]
- Matešić 1992/93: Matešić, J. Frazemi s komponentom vlastitog imena u hrvatskom jeziku. – *Filologija*, 20–21 (1992–1993), 293–297.
- MČ2 1986: *Mluvnice češtiny (2) Tvarosloví*. Red. svazku Miroslav Komárek, Jan Kořenský, Jan Petr, Jarmila Veselková. Praha: Academia, 1986.
- Menac-Mihalić 2003/04: Menac-Mihalić, M. Hrvatski dijalektni frazemi s antroponomom kao sastavnicom. – *Folia Onomastica Croatica*, 12–13 (2003–2004), 361–385.
- Menac-Mihalić 2010: Menac-Mihalić, M. O hrvatskim dijalektnim frazemima s toponimom kao sastavnicom. – *Folia Onomastica Croatica*, 19 (2010), 203–222.
- MFRBE: Вѣтов, В. *Malak frazeologichen rechnik na bulgarskiya ezik*. Veliko Tarnovo: Izdatelstvo „Slovo“, 1999. [Вѣтов, В. *Малък фразеологичен речник на българския език*. Велико Търново: Издателство „Слово“, 1999.]
- Mihaylova 2008: Mihaylova, D. Status i funktsiya na bulgarskite frazeologizmi s onomastichen komponent. – In: *Izsledvaniya po frazeologiya, leksikologiya i leksikografiya. V pamet na prof. dfn Keti Ankova-Nicheva*. Sofiya: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“, 2008, 132–138. [Михайлова, Д. Статус и функция на българските фразеологизми с ономастичен компонент. – В: *Изследвания по фразеология, лексикология и лексикография. В памет на проф. дфн Кети Анкова-Ничева*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 2008, 132–138.]

Miko et al. 1989: Miko, F., Habovštiaková, K., Kababíková, J., Krošlákova, E., Zelinková, K. *Frazeológia v škole*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1989.

Mlacek 1981: Mlacek, J. Ustálené spojenia s vlastným menom. – *Kultúra slova*, 8/XV (1981), 264–270.

Muryasov 2013: Muryasov, R. Z. Toponimy v sisteme jazyka. – *Vestnik Bashkirskogo universiteta*, 3/XVIII (2013), 753–762 [date of entering 01.12.2018]. <<https://cyberleninka.ru/article/v/toponimy-v-sisteme-yazyka>>. [Мурясов, Р. З. Топонимы в системе языка. – *Вестник Башкирского университета*, 3/XVIII (2013), 753–762 [date of entering 01.12.2018]. <<https://cyberleninka.ru/article/v/toponimy-v-sisteme-yazyka>>.]

NFRBE: Ankova-Nicheva, K. *Nov frazeologichen rechnik na bulgarskiya ezik*. Sofiya: Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“, 1993. [Анкова-Ничева, К. *Нов фразеологичен речник на българския език*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 1993.]

Nikodinovska 2018: Nikodinovska, R. Toponimite vo makedonskite i vo italijanskite frazemi: sličnosti i razliki. – In: *Iminjata i frazeologijata; SLAVOFRAZ 2017*. Ur. Katerina Veljanovska i Biljana Mirčevska-Boševa. Skopje: Filološki fakultet „Blaže Koneski“, 2018, 221–232. [Никодиновска, Р. Топонимите во македонските и во италијанските фраземи: сличности и разлики. – В: *Имињата и фразеологијата; СЛАВОФРАЗ 2017*. Ур. Катерина Велјановска и Биљана Мирчевска-Бошева. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“, 2018, 221–232.]

Pintarić 1997: Pintarić, N. Pragmatične osobine vlastitih imena u hrvatskom i poljskom jeziku. – *Croatica*, 45–46/XXVII (1997), 157–176.

Pleskalová 2017a: Pleskalová, J. Abionymum. – In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.). Brno: Masarykova univerzita, 2017 [date of entering 26.08.2018]. <<https://www.czechency.org/slovník/ABIONYMUM>>.

Pleskalová 2017b: Pleskalová, J. Toponymum. – In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.). Brno: Masarykova univerzita, 2017 [date of entering 13.10.2018]. <<https://www.czechency.org/slovník/TOPONYMUM>>.

Raguž 1979: Raguž, D. Vlastita imena u frazeologiji. – *Onomastica Jugoslavica*, VIII (1979), 17–22.

Ripka 2003: Ripka, I. Propriá v nářečovej frazeológii. – In: *Vlastné meno v komunikácii*. 15. slovenská onomastická konferencia Bratislava 6.–7. septembra 2002. Zostavili Pavol Žigo a Milan Majtán. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV; Filozofická fakulta Univerzity Komenského; Veda, vydavateľstvo SAV, 2003, 239–243.

SČFI-P: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 1. Přírovnání*. Hl. red. František Čermák, Jiří Hronek a Jaroslav Machač. Praha: Leda, 2009.

SČFI-VN: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 2. Výrazy neslovesné*. Hl. red. František Čermák, Jiří Hronek a Jaroslav Machač. Praha: Leda, 2009.

SČFI-VS: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 3. Výrazy slovesné*. Hl. red. František Čermák, Jiří Hronek a Jaroslav Machač. Praha: Leda, 2009.

SČFI-VV: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 4. Výrazy větné*. Hl. red. František Čermák. Praha: Leda, 2009.

Superanskaya 1973: Superanskaya, A. V. *Obshchaya teoriya imeni sobstvennogo*. Moskva: Nauka, 1973. [Суперанская, А. В. *Общая теория имени собственного*. Москва: Наука, 1973.]

Šćepanović 1997: Šćepanović, M. Onomastičke kategorije i srpska onomastička terminologija. – *Književnost i jezik*, 2–3/XLV (1997), 65–69.

Šrámek 2003: Šrámek, R. Propria ve frazémeh a příslovích. – In: *Parémie národů slovanských*. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Ostravě ve dnech 20.–21. 11. 2002 u příležitosti 150. výročí úmrtí F. L. Čelakovského a vydání jeho „Mudrosloví“. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2003, 61–66.

Šrámek 2017: Šrámek, R. Propriální sféra jazyka. – In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.). Brno: Masarykova univerzita, 2017 [date of entering 26.08.2018]. <https://www.czechency.org/slovník/PROPRIÁLNÍ_SFÉRA_JAZYKA>.

Valchanova 2001: Valchanova, M. Za toponimite v slavyanskata frazeologiya. – In: *K aktuálnym otázkam frazeológie*. Materiály z konferencie Intersemiotický aspekt frazeológie konanej v Nitre dňa 7.–8. decembra 1999. Zostavili Ema Krošláková a Ľubomír Kralčák. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2001, 80–87. [Вълчанова, М. За топонимите в славянската фразеология. – In: *K aktuálnym otázkam frazeológie*. Materiály z konferencie Intersemiotický aspekt frazeológie konanej v Nitre dňa 7.–8. decembra 1999. Zostavili Ema Krošláková a Ľubomír Kralčák. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2001, 80–87.]

Vasung 2012: Vasung, A. O bugarskim i hrvatskim frazemima s toponimskom komponentom (države i gradovi). – In: *Fiatat Szlavisták Budapesti Nemzetközi Konferenciája I*. Főszerkesztő Aleksander Urkom. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Szlav és Balti Filológiai Intézet, 2012, 60–62.

Vatov 1998: Vatov, V. *Leksikologiya na bulgarskiya ezik. Leksemika, onomastika, frazeologiya, leksikografiya*. Veliko Tarnovo: Abagar, 1998. [Вътов, В. *Лексикология на*

българския език. Лексемика, ономастика, фразеология, лексикография. Велико Търново: Абагар, 1998.]

Vidović Bolt – Szerszunowicz 2008: Vidović Bolt, I., Szerszunowicz, J. On the Croatian Toponymic Phraseological Units and their Polish Equivalents. – In: *Edukacja dla przyszłości, tom V.* Redakcja naukowa Jan Franciszek Nosowicz, Jolanta Gorbacz-Pazera. Białystok: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku, 2008, 135–146.

Vitanova 2013: Vitanova, M. Gorod i selo vo frazeologii i dialektah bolgarskogo yazyka. – In: *Slavyanskiy mir v treťem tysyacheletii. K 1150-letiyu slavyanskoj pis'mennosti. Kniga II.* Moskva: Institut slavyanovedeniya RAN, 2013, 194–217. [Витанова, М. Город и село во фразеологии и диалектах болгарского языка. – В: *Славянский мир в третьем тысячелетии. К 1150-летию славянской письменности. Книга II.* Москва: Институт славяноведения РАН, 2013, 194–217.]

Žilová 2003: Žilová, R. Vlastné meno ako komponent frazeologizmov. – In: *Vlastné meno v komunikácii.* 15. slovenská onomastická konferencia Bratislava 6.–7. septembra 2002. Zostavili Pavol Žigo a Milan Majtán. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV; Filozofická fakulta Univerzity Komenského; Veda, vydavateľstvo SAV, 2003, 251–258.